

Katarzyna Miszczak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WSPÓŁCZESNE NURTY W TEORII LOKALIZACJI A NOWA GEOGRAFIA EKONOMICZNA

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest teoretyczna prezentacja problemu lokalizacji działalności gospodarczej. Poniższe rozważania prowadzone są z uwzględnieniem założeń nowej geografii ekonomicznej. Przedstawiona została także krótka charakterystyka współczesnych trendów w teorii lokalizacji. Wskazano na rosnące znaczenie środowiska innowacyjnego w teorii lokalizacji, wynikające z faktu, iż innowacje stają się jednym z najistotniejszych czynników wpływających na wybór lokalizacji danej działalności społeczno-gospodarczej.

Słowa kluczowe: współczesna teoria lokalizacji, nowa geografia ekonomiczna, innowacje, wiedza, sieci gospodarcze.

1. Wstęp

Działalność ludzi i podmiotów gospodarczych odbywa się w określonym miejscu – jest zlokalizowana. Jak zauważają A. Niebuhr i S. Stiller¹, „równowaga przestrzenna jest efektem decyzji lokalizacyjnych przedsiębiorstw i pracowników (konsumentów). Zrównoważony przestrzennie podział pracowników i firm jest uzależniony od stopnia intensywności oddziaływania sił dośrodkowych (*centripetal forces*), które sprzyjają geograficznej koncentracji działalności ekonomicznej, oraz od stopnia intensywności oddziaływania sił odśrodkowych (*centrifugal forces*), które z kolei powodują dekoncentrację (dyspersję) tejże działalności. Jeżeli dominują siły dośrodkowe, pracownicy oraz firmy są nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni. Mamy wtedy do czynienia z aglomeracjami wyróżniającymi się wysoką intensywnością działalności gospodarczej, ale zarazem z regionami, na których terenie działa tylko kilka firm lub też nie ma w ogóle żadnego przemysłu”. Wyjaśnienie przyczyn i skutków zjawiska koncentracji działalności gospodarczej w przestrzeni geograficznej stanowi główne zagadnienie, którym zajmuje się nowa geografia ekonomiczna² powiązana ze współczesną teorią lokalizacji, bazującą w dużej mierze na dorobku

¹ A. Niebuhr, S. Stiller, *Integration Effects in Border Regions. A survey of economic theory and empirical studies*, HWWA Discussion Paper no 179, Hamburg 2002, s. 8.

² Por. P.R. Krugman, *Rethinking International Trade*, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts 1994.

teorii międzynarodowej i międzyregionalnej wymiany gospodarczej. Przedmiotem zainteresowania koncepcji naukowej stworzonej w 1991 r. przez P. Krugmana³ do analizy przestrzennych skutków integracji gospodarczej krajów, regionów czy miast jest również występowanie różnego typu kosztów tej wymiany gospodarczej, występowanie konkurencji monopolistycznej, a także możliwości osiągnięcia różnorodnych korzyści skali w sferze produkcji i zbytu.

2. Nowe nurty w teorii lokalizacji

Nowe nurty w teorii lokalizacji to współczesne rozwinięcie klasycznej i neoklasycznej teorii lokalizacji nie tylko o ekonomiczne przesłanki, ale także o zagadnienia z socjologii i psychologii. Można wyróżnić pięć nowych nurtów teorii lokalizacji: podejście behawioralne, cykl życia produktów, teorię biegunów wzrostu, teorię gron M.E. Portera i otoczenia innowacyjnego w teorii lokalizacji⁴. Podejście behawioralne koncentruje się na zachowaniach decydentów z ograniczoną racjonalnością ekonomiczną (niepełną informacją nt. wpływu czynników lokalizacji na efektywność podejmowanej decyzji o inwestycji). Odrzucenie założeń racjonalności ekonomicznej pozwala uwzględnić zachowania zadowalające i kwestie pozaekonomiczne. Jest to postawa zgodna z koncepcją *homo satisfaciendus*, czyli człowieka usatysfakcjonowanego, i opiera się na przeglądzie możliwych alternatyw⁵. Do przedstawicieli tego nurtu należą G. Törnquist oraz D. Ramström.

Lokalizacja produkcji zmienia się w czasie, co wyjaśnia cykl życia produktów⁶. Cykl życia produktów powoduje dwa rodzaje zmian lokalizacji: relokacje (przemieszczenia) oraz filtrowanie (przemieszczanie technologii z miast większych do mniejszych)⁷. Cykl składa się z trzech faz: rozwoju, dojrzałości i standaryzacji. W fazie rozwoju (innowacji) korzystna jest lokalizacja przedsiębiorstwa w aglomeracji miejsko-przemysłowej. Natomiast druga faza charakteryzuje się udoskonalonym produktem i technologią, które podnoszą atrakcyjność jednostek osadniczych słabo rozwiniętych spełniających ten warunek. W fazie standaryzacji produkt się starzeje, a co za tym idzie, atrakcyjność lokalizacyjna miejsc spada. Cykl życia produktów trwa przeciętnie trzydzieści lat. Cykl ten ulega skróceniu, gdy produkcja opiera się na nowoczesnej, zaawansowanej technologii i wynosi średnio 5-7 lat. Wskutek bra-

³ Książka P. Krugmana (1991) pt. *Geography and Trade*, zawierająca podstawowe założenia nowej geografii ekonomicznej, stanowiła punkt zwrotny w rozwoju teorii lokalizacji.

⁴ P. Szudra, *Innowacyjność w nowych nurtach teorii lokalizacji*, <http://ekonom.univ.gda.pl/mikro/konferencja/pdf/Szudra%20Pawel1.pdf>, s. 3.

⁵ W. Budner, *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, wyd. 2 uaktualnione, Wydawnictwo AE, Poznań 2004, s. 69.

⁶ Zob. szerzej R. Vernon, *International investment and international trade in the product cycle*, "Quarterly Journal of Economics" 1966 no 80.

⁷ Por. R. Domański, *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa-Poznań 1998, s. 87.

ku fazy standaryzacji powodującego brak produkcji seryjnej następuje ciągle wykorzystanie siły roboczej o wysokich klasyfikacjach.. Teoria cyklu życia produktu jest uproszczeniem rozwoju przestrzenno-czasowego produkcji bez uwzględnienia różnicowania gałęziowego⁸.

Teoria biegunów wzrostu (teoria polaryzacji) opracowana przez francuskiego ekonomistę F. Perroux⁹ opiera się na założeniu, że na atrakcyjność lokalizacyjną regionu ma wpływ powstanie i funkcjonowanie tzw. biegunów wzrostu, czyli miejsc o natężonych impulsach rozwojowych dla regionu. Koncepcja ta, będąc związana z teorią gospodarki przestrzennej, jest jednocześnie w sensie makroekonomicznym teorią lokalizacji, a ściślej rzecz ujmując – teorią rozmieszczenia zjawisk gospodarczych¹⁰, powiązaną z nową geografią ekonomiczną. Najogólniej mówiąc, biegun wzrostu oznacza zjawisko wybijające się ponad przeciętny poziom¹¹, a rozwój następuje poprzez jego oddziaływanie na otoczenie. Proces rozwoju jest przy tym przestrzennie nie zrównoważony, następuje polaryzacja, czyli powstawanie przeciwieństw (bogactwo i ubóstwo, obszary aktywne i pasywne gospodarczo). Z biegunów wzrostu wychodzą pierwotne impulsy wzrostu i przenikają w następnej fazie do innych. Teoria ta wskazuje także, iż – aby mógł nastąpić wzrost gospodarczy – musi rozwijać się jeden lub kilka ośrodków posiadających znaczącą siłę ekonomiczną¹². Powodują one występowanie pozytywnych dla rozwoju efektów infiltracji i negatywnych efektów polaryzacji (np. wysysanie wykwalifikowanych kadr z otoczenia do bieguna wzrostu). Przewaga efektów polaryzacji nad efektami infiltracji jest przyczyną utrzymywania się istniejących przeciwieństw i powstawania dysproporcji w poziomie rozwoju¹³. W literaturze podkreśla się, iż teoria polaryzacji sformułowana przez F. Perroux była teorią polaryzacji sektoralnej, tzn. rozwój wynika z rosnącej dominacji pewnych sektorów przemysłu. Kolejne podejście do koncepcji biegunów wzrostu wskazuje jednak, że systemy produkcji są spolaryzowane nie tylko sektrowo, ale i regionalnie. Najdobitniej myśl tę sformułował G. Myrdal¹⁴ uważany za jednego z twórców teorii polaryzacji regionalnej. Wyjaśnił on niedorozwój poszczególnych obszarów poprzez hipotezę cyrkulacyjnego spadku. Należy podkreślić, iż

⁸ Por. G. Benko, *Geografia technopoli*, PWN, Warszawa 1993, s. 26.

⁹ Zob. szerzej F. Perroux, *Uwagi o pojęciu bieguna wzrostu*, przekł. J. Biniński, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” 1978 nr 3-4, s. 121-143; F. Perroux, *Note sur le „pôle de croissance”*, „Economie Appliquée” 1955 vol. 8 no 1-2.

¹⁰ Próby adaptacji teorii biegunów wzrostu na potrzeby teorii lokalizacji podjął się wybitny teoretyk holenderski LH. Klaassen.

¹¹ J. Grzeszczak, *Bieguny wzrostu a formy przestrzeni spolaryzowanej*, Prace Geograficzne nr 173, PAN, Wrocław 1999, s. 11.

¹² D. Stawasz, *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 27.

¹³ J. Grzeszczak, op. cit., s. 12-14.

¹⁴ Zob. szerzej G. Myrdal, *Economic Theory and Under-developed Regions*, Duckworth, London 1957 [przekł. polski S. Ficowski, *Teoria ekonomii a kraje gospodarczo nierozwinięte*, PWG, Warszawa 1958].

teoria biegunów wzrostu ma znaczący wpływ na rozwój myśli regionalnej dzięki wyeksponowaniu przestrzennych aspektów wzrostu gospodarczego.

Innym nurtem jest teoria gron M.E. Portera, który w swojej książce *The Competitive Advantage of Nations* (1990) (*Konkurencyjna przewaga narodów*) podkreślał znaczącą rolę gron (*clusters*)¹⁵ w teorii narodowej, stanowej i lokalnej konkurencyjności w kontekście gospodarki ogólnoswiatowej. Grono to „znajdująca się w geograficznym sąsiedztwie grupa przedsiębiorstw i powiązanych z nimi instytucji zajmujących się określoną dziedziną, połączona podobieństwami i wzajemnie się uzupełniająca”¹⁶. Zasięg geograficzny klastra nie jest jednoznacznie określony i może obejmować jedno miasto, region, kraj lub grupę sąsiednich państw. Według M.E. Portera grona, osiągające masę krytyczną i odnoszące niezwykle sukcesy konkurencyjne w określonych dziedzinach działalności, są uderzającą cechą niemal każdej gospodarki narodowej, regionalnej, stanowej, a nawet wielkomiejskiej, zwłaszcza w krajach rozwiniętych gospodarczo. Ogólną zasadą funkcjonowania grona jest ciągły *benchmarking*, tj. wyszukiwanie najlepszych praktyk światowych i ich praktyczne zastosowanie, zwane także równaniem do najlepszego¹⁷.

Grona mają różną postać, uzależnioną od ich głębi i wyrafinowania, jednakże większość z nich obejmuje firmy produkujące wyroby finalne lub usługowe, dostawców wyspecjalizowanych środków produkcji, części, maszyn i usług, instytucje finansowe oraz firmy w pokrewnych sektorach. W skład przestrzennej sieci gospodarczej często wchodzi firmy zaliczające się do sektorów w dalszej części łańcucha wartości (tzn. kanały dystrybucji albo klienci), producenci komplementarnych wyrobów, jednostki tworzące wyspecjalizowaną infrastrukturę, instytucje rządowe i pozarządowe zapewniające specjalistyczne szkolenia, oświatę, informacje, badania i pomoc techniczną oraz agencje normalizacyjne. Klastry funkcjonują w rozmaitych sektorach, na większych i na mniejszych obszarach, a nawet w niektórych lokalnych dziedzinach działalności, takich jak restauracje, dealerzy samochodowi czy sklepy z antykami. Występują zarówno w gospodarce rozwiniętej, jak i rozwijającej się (choć w tej pierwszej zazwyczaj mają znacznie bardziej ukształtowaną postać), na terenie rolniczym i miejskim, na różnych poziomach geograficznych (kraju, stanu, regionu metropolitalnego lub miasta).

Nurt poszukiwań teorii lokalizacji zwraca uwagę na określenie współczesnego środowiska przedsiębiorstwa jako środowiska innowacyjnego. Środowisko innowacyjne to „wyodrębniony terytorialnie zespół, w którym sieci innowacyjne rozwijają się przez praktykę tych aktorów drogą wzajemnej wymiany generującej specyficzne

¹⁵ W literaturze polskiej zamiennie używa się pojęcia grono i pojęcia klastry, dosłownie przejętego z języka angielskiego. W dalszej części opracowania autorka również stosuje oba te terminy jako tożsame.

¹⁶ M.E. Porter, *Porter o konkurencji*, PWE, Warszawa 2001, s. 248.

¹⁷ *Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, opracowanie wstępne sporządzone przez zespół w składzie: E. Wojnicka, P. Rot, P. Tamowicz, T. Brodzicki, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, marzec 2001, s. 6.

efekty zewnętrzne dla innowacji dokonujących się dzięki zbieżności praktyki i coraz większych osiągnięć w tworzeniu technologii¹⁸. Natomiast środowisko współczesnego przedsiębiorstwa można określić mianem środowiska kreującego ogólny rozwój swego otoczenia w tym samym czasie.

Znaczenie otoczenia innowacyjnego w teorii lokalizacji wzrasta ze względu na współcześnie zachodzącą rewolucję naukowo-techniczną. Innowacje stają się jednym z bardziej znaczących czynników wpływających na wybór lokalizacji¹⁹. Istotą znaczenia innowacji w teorii lokalizacji jest chłonność regionów względem nowych technologii stosowanych przez nowo powstające przedsiębiorstwa opierające funkcjonowanie na rozwoju techniczno-technologicznym. Przedsiębiorstwo innowacyjne nie może zaistnieć bez środowiska lokalnego ze względu na zmienne określone na poziomie lokalnym lub regionalnym (przeszłość obszarów)²⁰.

3. Nowa geografia ekonomiczna we współczesnej gospodarce

Obecnie, tj. na przełomie wieków, obserwujemy zmiany paradygmatu rozwojowego związanego z przechodzeniem z gospodarki przemysłowej (określanej mianem fordyzmu) do gospodarki opartej na wiedzy (określanej mianem postfordyzmu), czyli nowego systemu elastycznej specjalizacji, który ukształtował się w wyniku zastosowania najnowszych osiągnięć nauki w różnych dziedzinach życia. Proces formowania się współcześnie horyzontalnych systemów elastycznej specjalizacji (zwanych powszechnie sieciami gospodarczymi) jest odbiciem przestrzennego kształtowania się gospodarki opartej na wiedzy, a przejawia się w zastępowaniu w gospodarce pionowych relacji powiązaniemi i oddziaływaniami poziomymi. Jedną z istotniejszych cech współczesnej gospodarki jest nasilająca się intensywność tych zmian oraz towarzyszący temu procesowi wzrost turbulencji i niepewności (prawo entropii). Równocześnie, jak to uzasadniają A. i H. Tofflerowie²¹, uniwersalnym substytutem wszystkich innych czynników produkcji (przede wszystkim zasobów materiałowych i transportowych) staje się wiedza, stanowiąca dobro publiczne materializujące się w artefaktach i realizujące się w wykształceniu poszczególnych osób²². W rozważaniach dotyczących wiedzy należy jednak zgodzić się z B.A. Lundvallem, że „użyteczny zasób wiedzy nie jest jej sumą”²³. Autor ten także wskazuje na nową prędkość zachodzących zmian w gospodarce, w kontekście której odnośnie do wiedzy decy-

¹⁸ G. Benko, op. cit., s. 25.

¹⁹ Por. *Problemy społeczeństwa informacyjnego*, red. W. Zacher, PWN, Warszawa 1998.

²⁰ P. Szudra, op. cit., s. 8.

²¹ A. Toffler, H. Toffler, *Budowa nowej cywilizacji*, Zysk i S-ka, Poznań 1996, s. 40.

²² R. Domański, *Geografia ekonomiczna, ujęcie dynamiczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 269.

²³ B.A. Lundvall, *Gospodarka ucząca się: pewne implikacje dla bazy wiedzy o systemie ochrony zdrowia i edukacji*, [w] *Zarządzanie wiedzą w społeczeństwie uczącym się*, OECD, Warszawa 2000, s. 118.

dującą rolę zaczyna odgrywać tzw. proces kreatywnej destrukcji, w którym nie tylko następuje przyspieszenie tworzenia wiedzy, ale także niszczenie dotychczasowych, niepotrzebnych już zasobów wiedzy²⁴.

Ponadto jednym z przejawów nowej gospodarki jest kształtowanie się elastycznych, wybitnie horyzontalnych struktur gospodarczych, powszechnie określanых mianem sieci gospodarczych. Na wstępie należy zaznaczyć, że bez przestrzeni nie można badać sieci. Co do samych sieci, to nie ma ona centrum i jako archetyp wszelkiego typu połączeń ma właśnie wymiar przestrzenny. Logika sieci odrzuca sztywność, zamknięte struktury, uniwersalne schematy, centralne władze i ustalone wartości. Oferuje natomiast pluralizm, różnicę, niejednoznaczność, niekompletność, przypadkowość i wielość. W tak zróżnicowanych warunkach życia i prowadzenia działalności społeczno-gospodarczej niezbędne wydaje się posiadanie wiedzy o przyczynach i skutkach nierównomiernej koncentracji aktywności człowieka. Tej wiedzy dostarcza nam nowa geografia ekonomiczna.

Początkowo sądzono, że analiza przestrzennych skutków integracji europejskiej (w tym lokalizacji działalności gospodarczej) może być dokonywana z perspektywy teorii handlu międzynarodowego. Wkrótce jednak okazało się, iż analiza ta coraz bardziej odbiega od tradycyjnej ekonomii międzynarodowej, w której zasoby czynników produkcji są niemobilne w skali międzynarodowej, a dobra mogą przemieszczać się bez ponoszenia kosztów transportu. Natomiast w modelach P. Krugmana czynniki produkcji są doskonale mobilne, ale transport dóbr jest kosztowny. Pod tym względem modele te są bliższe klasycznej teorii lokalizacji niż teorii handlu zagranicznego. Nowa geografia ekonomiczna jest więc hybrydą dwóch podejść, łączącą w sobie konkurencję niedoskonałą i korzyści skali, występujące w nowej teorii handlu międzynarodowego, oraz znaczenie kosztów transportu, podkreślane w teorii lokalizacji²⁵.

Głównym zadaniem nowej geografii ekonomicznej jest stworzenie takiego podejścia modelowego, które pozwalałoby analizować gospodarkę jednego miasta w kontekście gospodarki całego kraju. Innymi słowy, w równowadze ogólnej powinno ono umożliwiać analizę sił działających na rzecz koncentracji działalności gospodarczej oraz sił działających na rzecz jej rozproszenia w przestrzeni. Powinno również tłumaczyć te siły w kategoriach optymalnych decyzji mikroekonomicznych podejmowanych przez podmioty gospodarcze: firmy oraz gospodarstwa domowe, a także badać, jaki jest wpływ polityki rządowej na te siły.

Modele teoretyczne w ramach nowej geografii ekonomicznej, mogące wyjaśnić koncentrację działalności gospodarczej w przestrzeni w kategoriach optymalnych decyzji podmiotów, wymagają jednak odejścia od fundamentalnych założeń ekonomii neoklasycznej, takich jak stałe przychody skali i konkurencja doskonała, przy

²⁴ Ibidem, s. 118.

²⁵ A. Cieślak, *Nowa geografia ekonomiczna: stan obecny i perspektywy rozwoju*, maszynopis powielony, s. 4.

Tabela 1. Siły aglomeracyjne i deglomeracyjne

	Siły aglomeracyjne (sprzyjające koncentracji)	Siły deglomeracyjne (przeciwdziałające koncentracji)
Pierwotne (warunki naturalne)	Korzystne warunki naturalne, np. klimat, centralne położenie, spławne rzeki, surowce	Presja rozproszonych zasobów, np. ziemi uprawnej
Wtórne (efekt działalności ludzkiej)	Pieniężne efekty zewnętrzne związane z wielkością rynku: dostęp do rynków zbytu i nakładów pośrednich, dostęp do produktów finalnych, wyspecjalizowany rynek pracy, technologiczne efekty zewnętrzne: dyfuzja wiedzy	Koszty czynników produkcji, koszty dojazdów do pracy, konkurencja na rynkach dóbr i czynników produkcji, różnica w stawkach podatkowych, zatłoczenie, zanieczyszczenie środowiska

Źródło: A. Cieślak, *Nowa geografia ekonomiczna: stan obecny i perspektywy rozwoju*, maszynopis powielony, s. 7.

jednoczesnym zachowaniu podejścia opartego na równowadze ogólnej. Tymczasem wprowadzenie konkurencji niedoskonałej do modelu równowagi ogólnej jest trudne. Podobnym problemem jest modelowanie kosztów transportu. Prowadzone są zatem systematyczne badania naukowe, pozwalające na stworzenie najbardziej efektywnego modelu lokalizacji działalności społeczno-gospodarczej człowieka, uwzględniającego współczesne uwarunkowania rozwoju gospodarki światowej i nowoczesne metody zarządzania poszczególnymi jednostkami terytorialnymi.

Należy podkreślić (na podstawie powyższych rozważań), iż bez wiedzy, którą dostarcza nowa geografia ekonomiczna, współczesny ekonomista może mieć problemy ze zrozumieniem i opisaniem podstawowych zjawisk gospodarczych, a w efekcie nie będzie w stanie podejmować prawidłowych decyzji. Wiedza ta ma charakter interdyscyplinarny i często wykorzystuje założenia wielu innych dziedzin, dyscyplin, koncepcji czy teorii naukowych, w tym nowych nurtów teorii lokalizacji (opisanych powyżej).

4. Podsumowanie

Rozwój współczesnej gospodarki jest pewną obiektywną koniecznością przełomu wieków, wynikającą z ewolucji paradygmatów rozwoju społeczno-ekonomicznego przestrzeni. Współczesną gospodarkę światową charakteryzuje wzrost znaczenia regionów w rozwoju gospodarczym, które lepiej – w porównaniu z państwem – adaptują się do zmieniających się uwarunkowań rynkowych, technologicznych i kulturowych²⁶. Istotnym zjawiskiem występującym w tym procesie jest zmniejszanie

²⁶ Zob. szerzej A. Olechnicka, *Rozwój regionalny w warunkach gospodarki informacyjnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000 nr 4(4), Wyd. Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2000.

się w gospodarce roli państwa przy równoczesnym wzroście znaczenia regionów i miast²⁷ (wynika to stąd, że są one bardziej elastyczne w dostosowywaniu się do turbulentnego otoczenia). Prowadzi to bezpośrednio do zmian w gospodarowaniu przestrzenią w tych jednostkach, polegających na nadaniu procesom tam występujących charakteru nieliniowego (skokowego) w odróżnieniu od wcześniejszych procesów, mających charakter ewolucyjny.

Jest to o tyle istotne, że globalizacja przyspiesza zmianę dotychczasowego statusu prawnego i polityczną emancypację społeczności lokalnych i regionalnych. Jako potwierdzenie można przytoczyć stanowisko D. Bella, według którego paradoks współczesnego państwa polega na tym, że jest ono zbyt małe, by podjąć globalnym wyzwaniom, oraz jednocześnie zbyt duże, by efektywnie rozwiązywać sprawy regionalne (lokalne)²⁸. Nowy paradygmat spowodował, że przestrzeń staje się jednym z podstawowych elementów analiz rozwoju gospodarczego i uwzględnia to również nowa geografia ekonomiczna. Regiony, stając się nowym podmiotem zarówno w przekrojach krajowych, jak i międzynarodowych, zaczynają coraz silniej podlegać mechanizmom i zjawiskom charakterystycznym dla współczesnej gospodarki.

Rekapitułując, w obliczu zmian zachodzących we współczesnej gospodarce podstawą do ich zrozumienia staje się m.in. wiedza z zakresu geografii ekonomicznej. Nowa gospodarka powoduje, że w wielu przekrojach życia społeczno-ekonomicznego zjawiska mają charakter nie tylko ekonomiczny, ale także multiplikacyjny, w tym również geograficzny.

Literatura

- Benko G., *Geografia technopolii*, PWN, Warszawa 1993.
- Budner W., *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, wydanie 2 uaktualnione, Wydawnictwo AE, Poznań 2004.
- Cieślak A., *Nowa geografia ekonomiczna: stan obecny i perspektywy rozwoju*, maszynopis powielony.
- Domański R., *Geografia ekonomiczna, ujęcie dynamiczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Domański R., *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa-Poznań 1998.
- Grzeszczak J., *Bieguny wzrostu a formy przestrzeni spolaryzowanej*. Prace Geograficzne nr 173, Wyd. PAN, Wrocław 1999.
- Krugman P.R., *Rethinking International Trade*, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts 1994.
- Lundvall B.A., *Gospodarka ucząca się: pewne implikacje dla bazy wiedzy o systemie ochrony zdrowia i edukacji*, [w:] *Zarządzanie wiedzą w społeczeństwie uczącym się*, OECD, Warszawa 2000.

²⁷ Z. Rykiel, *Globalizacja, unionizacja i regionalizacja polskiej przestrzeni*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000 nr 1(1). Wyd. Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego UW, Warszawa 2000, s. 35.

²⁸ M. Szczepański, *System światowy: między globalizmem a lokalizmem*, „Przegląd Socjologiczny” 1992 t. XLI, s. 155-156.

- Myrdal G., *Economic Theory and Under-developed Regions*, Duckworth, London 1957 [przekł. polski S. Ficowski, *Teoria ekonomii a kraje gospodarczo nierozwinięte*, PWG, Warszawa 1958].
- Niebuhr A., Stiller S., *Integration Effects in Border Regions. A Survey of Economic Theory and Empirical Studies*, HWWA Discussion Paper no 179, Hamburg 2002.
- Olechnicka A., *Rozwój regionalny w warunkach gospodarki informacyjnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000 nr 4(4).
- Perroux F., *Note sur le „pôle de croissance”*, “Economie Appliquée” 1955 vol. VIII, no 1-2.
- Perroux F., *Uwagi o pojęciu bieguny wzrostu*, przekł. J. Biniński, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” 1978 nr 3-4.
- Porter M.E., *Porter o konkurencji*, PWE, Warszawa 2001.
- Problemy społeczeństwa informacyjnego*, red. W. Zacher, PWN, Warszawa 1998.
- Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, opracowanie wstępne sporządzone przez zespół w składzie: E. Wojnicka, P. Rot, P. Tamowicz, T. Brodzicki. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk marzec 2001.
- Rykiel Z., *Globalizacja, unionizacja i regionalizacja polskiej przestrzeni*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000 nr 1(1).
- Stawasz D., *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
- Szczepański M., *System światowy: między globalizmem a lokalizmem*, „Przegląd Socjologiczny” 1992 t. XLI.
- Szudra P., *Innowacyjność w nowych nurtach teorii lokalizacji*, <http://ekonom.univ.gda.pl/mikro/konferencja/pdf/Szudra%20Pawel1.pdf>.
- Toffler A., Toffler H., *Budowa nowej cywilizacji*, Zysk i S-ka, Poznań 1996.
- Vernon R., *International investment and international trade in the product cycle*, “Quarterly Journal of Economics” 1966 no 80.

MODERN TRENDS IN THE LOCATION THEORY VERSUS THE NEW ECONOMIC GEOGRAPHY

Summary: The main aim of this article is a presentation in theoretical aspect a problem of business's location. The following topics have been subjected under consideration of the new economic geography. Short characteristic of modern trends in the location theory was also made.

Besides, there was the meaning of innovating milieu pointed in the location theory. It is caused by presently going on scientific-technical revolution. Innovations become one of the most important factors influencing the choice of location. The meaning of innovations in the location theory is regions' absorption for new technologies used by new enterprises, whose function is based on technical-technological development.

In the face of changes in the contemporary economy the base for understanding them is knowledge in the scope of economic geography. The new economy causes that in many diameters of socio-economic life the phenomena have not only economic but also multiplicative character.